

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ В ДІЯЛЬНОСТІ АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДІВ ПРИ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Толочко В.М., Зарічкова М.В., Опрошанська Т.В., Должнікова О.М.

*Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації
Національного фармацевтичного університету, м.Харків, Україна*
zarichkova@ukr.net

Фармацевтичне забезпечення (ФЗ) є важливою компонентою профілактики захворювань та лікування населення України і полягає у впровадженні ефективних форм і методів діяльності аптечних закладів, здійснення кардинальних перетворень у практичній фармації з урахуванням досвіду інших країн світу.

На сьогодні успішність таких заходів на державному і галузевому рівнях багато в чому залежить від підтримки та безпосередньої активності фахівців фармації (ФФ), відповідно важливо враховувати професійну думку ФФ і спиратись на неї при формуванні завдань подальшого розвитку ФЗ населення в Україні. Вказане обумовило мету нашого дослідження, яка полягає в з'ясуванні окремих шляхів розвитку ФЗ населення шляхом вивчення професійної думки ФФ за сучасних умов їх діяльності в аптечних закладах.

Для аналізу було відібрано 112 респондентів (67,9% провізорів і 30,4% керівників фармацевтичних закладів), які представляли 20 областей України. Відібрані у якості респондентів ФФ мали кваліфікаційну категорію в 41,1% випадків, в т. ч. вищу – 26,8% і першу – 14,3 %. За статтю це переважна більшість жінки (92,9%).

Були проаналізовані характерні ознаки аптечних закладів. Встановлено, що переважна більшість аптек недержавної форми власності (92,9%). Серед них товариства з обмеженою формою відповідальності (ТОВ) (76,8%), приватні підприємства (ПП) (10,7%), інші форми – 12,5%. У своїй більшості вони входять до складу аптечних мереж – 87,5%. Враховуючи вищезазначене можна зробити висновок, що при опрацюванні напрямків подальшого розвитку ФЗ населення доцільно фокусуватись на заходах не на рівні окремого аптечного закладу, як це було раніше, а на їх об'єднаних структурах – аптечних мережах.

Подальші дослідження показали, що існують певні складності у розвитку ФЗ населення, пов'язані з відсутністю дієвого контролю за розміщенням аптек. На підставі опитування з'ясовано, що тільки у 33,9% випадків це окремі будівлі, у комплексі з медичними установами лише 5,4% випадків, ще у 14,3 % випадків у комплексі з торговельними центрами або магазинами. Вказане респондентами свідчить про потребу передбачити серед переліку напрямків подальшого розвитку ФЗ населення доопрацювання вимог з розташування аптек.

Важливим аспектом подальшого розвитку ФЗ населення у майбутньому розглядається необхідність відновлення виробничої функції аптек. За результатами наших досліджень, серед аптек, у яких працюють наші респонденти, виробнича функція присутня лише у 1,8% випадків. Нами були з'ясовані можливі ризики, які ускладнюють відновлення виробничої функції в аптеках за сучасних умов. Встановлено, що у ФФ відношення до розширення мережі аптек з вироб-

ничою функцією не однакове. Позитивне відношення мають більшість – 80,4%, але 19,6% випадках вони не розглядають даний аспект як важливий. Разом з тим, виробнича функція аптек є важливою у ФЗ населення і вона присутня у діяльності аптек у більшості країн світу. Тому нами досліджені чинники, які можуть ускладнювати цей процес. Так, на думку респондентів, це відсутність рецептів лікарів на екстемпоральне виготовлення ЛЗ (37,5%), чинники економічного та фінансового походження, зокрема відсутність необхідних приміщень в аптеці (28,6%), організаційні та економічні проблеми (28,6%), надмірні фінансові витрати аптеки (25,0%), також чинники суб'єктивного походження (небажання власників мати такі аптеки - 26,8% та відсутність мотивуючих заходів для ФФ з виготовлення екстемпоральних ЛЗ - 14,3%). Аналіз показав, що все-таки існують резерви для зниження ризиків впливу вказаних чинників, в тому числі завдяки організаційним діям, налагодженню інформаційної роботи серед лікарів щодо виписування рецептів на екстемпоральні ЛЗ, роз'яснювальної роботи серед ФФ з оглядом на важливість виробничої функції у комплексі заходів з покращення ФЗ населення і медичних закладів в цілому. Безумовно, залишається важливим питанням скорочення фінансових і економічних втрат таких аптек за рахунок компенсації з боку держави.

У напрямку посилення соціального захисту ФФ респонденти вбачають декілька аспектів. Серед них, дотримання нормативної вимоги їх заохочення до професійного зростання. Мається на увазі доплата за наявність кваліфікаційної категорії. Встановлено, що на сьогодні дана вимога виконується лише у 19,6% випадків, відповідно, у 80,4% випадків вона не виконується.

Наступним етапом наших досліджень став аналіз соціального захисту ФФ, за результатами якого було встановлено, що респонденти хотіли б мати підтримку зі сторони громадських фармацевтичних організацій, яких в Україні нараховується понад 200, але більшість з них невідомі ФФ. Так, з'ясовано, що тільки у 8,9% випадків ФФ відома та чи інша громадська організація. Разом з тим, за думкою респондентів, лише у 16,1% випадків вони щось знають про діяльність цих громадських організацій, а ще у 83,9% випадків вони ніякої соціальної підтримки від них не відчують і не спостерігають їх діяльність взагалі.

Як зазначалось, важливим напрямком при з'ясуванні аспектів подальшого розвитку ФЗ населення в Україні, респонденти відзначили освітянські питання, зокрема заочна форма підготовки ФФ. Майже половина респондентів позитивно відноситься до заочної форми навчання (44,6%), оскільки вважають її як включення для окремих категорій населення (з обмеженою мобільністю) та фахівців з середньою фармацевтичною освітою (41,1%).

Враховуючи вищезазначене можна зробити висновок, що для подальшого розвитку ФЗ населення ФФ вбачають певні напрямки, на які доцільно спиратися при розробці відповідних заходів. Серед них – удосконалення мережі аптечних закладів, відновлення виробничої функції в аптеках, забезпечення соціального захисту ФФ, кадрові питання та сучасні реформи в освіті.